ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 11ης Ιανουαρίου 2007 *

Στην υπόθεση C-279/05,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, υποβληθείσα από το College van Beroep voor het bedrijfsleven (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 30ής Ιουνίου 2005, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Ιουλίου 2005, στο πλαίσιο της δίκης

Vonk Dairy Products BV

κατά

Productschap Zuivel,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič (εισηγητή) και E. Levits, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 29ης Μαρτίου 2006,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Vonk Dairy Products BV, εκπροσωπούμενη από τον J. H. Peek, advocaat,

— το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενο από τις H. G. Sevenster και M. de Mol,

— η Ελληνική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον Ι. Χαλκιά και την Σ. Παπαϊωάννου,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους C. Cattabriga και M. van Heezik,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 7ης Ιουνίου 2006,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 16 έως 18 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 351, σ. 1), και 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 312, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Vonk Dairy Products BV και του Productschap Zuivel (επαγγελματικής ενώσεως γαλακτοπαραγωγών) σχετικά με την ανάκληση και την ανάκτηση, με προσαύξηση 15 %, μιας διαφοροποιημένης επιστροφής λόγω εξαγωγής την οποία είχε λάβει η προσφεύγουσα της κύριας δίκης.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

Ο κανονισμός 3665/87

3 Το άρθρο 1 του κανονισμού 3665/87 ορίζει:

«Με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στην ειδική κοινοτική ρύθμιση που αφορά ορισμένα προϊόντα, ο παρών κανονισμός θεσπίζει τις

λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή, που καλούνται στο εξής επιστροφές, το οποίο έχει καθιερωθεί ή έχει προβλεφθεί από:

[...]

— το άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 (γάλα γαλακτοκομικά προϊόντα),

— [...]»

4 Τα άρθρα 4 έως 6 του ίδιου κανονισμού ορίζουν:

«*Άρθρο 4*

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 5 και 16, η πληρωμή της επιστροφής εξαρτάται από την προσκόμιση της απόδειξης ότι τα προϊόντα, για τα οποία έγινε αποδεκτή η διασάφηση εξαγωγής, εγκατέλειψαν ως έχουν το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας το αργότερο σε προθεσμία 60 ημερών από την αποδοχή αυτή.

[...]

Άρθρο 5

1. Η καταβολή της διαφοροποιημένης ή μη διαφοροποιημένης επιστροφής εξαρτάται όχι μόνο από το αν το προϊόν έχει εγκαταλείψει το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, αλλά επίσης, [...] από το αν έχει εισαχθεί σε τρίτη χώρα και, κατά περίπτωση, σε δεδομένη τρίτη χώρα μέσα στους δώδεκα μήνες που έπονται της ημερομηνίας αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής:

α) όταν υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς τον πραγματικό προορισμό του προϊόντος, ή

[...]

Οι διατάξεις του άρθρου 17, παράγραφος 3, και του άρθρου 18 εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο.

Εξάλλου, οι αρμόδιες υπηρεσίες των κρατών μελών μπορούν να ζητήσουν συμπληρωματικές αποδείξεις που καταδεικνύουν, προς ικανοποίηση των αρμοδίων αρχών, ότι το προϊόν έχει πράγματι διατεθεί ως έχει στην αγορά της τρίτης χώρας εισαγωγής.

[...]

Η Επιτροπή, όταν υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς τον πραγματικό προορισμό των προϊόντων, μπορεί να ζητήσει από τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τις διατάξεις της παραγράφου 1.

[...]

Άρθρο 6

Αν ένα προϊόν, για το οποίο έχει γίνει αποδεκτή η διασάφηση εξαγωγής διασχίσει, πριν εγκαταλείψει το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας κοινοτικά εδάφη, αλλά εκτός από αυτό του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου έγινε αποδεκτή η διασάφηση αυτή, η απόδειξη ότι το εν λόγω προϊόν εγκατέλειψε το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας παρέχεται με την προσκόμιση του πρωτοτύπου του αντιτύπου ελέγχου Τ5, δεόντως συμπληρωμένου, που αναφέρεται στο άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2823/87.

[...]»

5 Τα άρθρα 16 και 17 του κανονισμού 3665/87 ορίζουν:

«*Άρθρο 16*

1. Στις περιπτώσεις διαφοροποίησης του ποσοστού της επιστροφής ανάλογα με τον προορισμό, η καταβολή της επιστροφής υπόκειται σε συμπληρωματικές προϋποθέσεις που αναφέρονται στα άρθρα 17 και 18.

[...]

Άρθρο 17

1. Το προϊόν πρέπει να έχει εισαχθεί ως έχει στην τρίτη χώρα ή σε μία από τις τρίτες χώρες για την οποία προβλέπεται η επιστροφή, μέσα στους δώδεκα μήνες που έπονται της ημερομηνίας αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής. [...]

3. Το προϊόν θεωρείται ότι έχει εισαχθεί όταν διεκπεραιωθούν οι τελωνειακές διατυπώσεις για τη θέση του προς κατανάλωση στ[ην] τρίτ[η] χώρ[α].»

6 Το άρθρο 18 του ίδιου κανονισμού απαριθμεί περιοριστικώς τις γραπτές αποδείξεις που οι εξαγωγείς πρέπει να προσκομίσουν για να αποδείξουν ότι σχετικά με το προϊόν τηρήθηκαν όλες οι τελωνειακές διατυπώσεις για να τεθεί σε κατανάλωση. Στις αποδείξεις που απαιτεί η διάταξη αυτή περιλαμβάνεται αντίγραφο του εγγράφου μεταφοράς.

7 Το πιο πάνω άρθρο 18 τροποποιήθηκε κατ' επανάληψη κατά το χρονικό διάστημα των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, αλλά οι τροποποιήσεις αυτές δεν έχουν σημασία για την υπόθεση της κύριας δίκης.

8 Το άρθρο 23 του κανονισμού 3665/87 ορίζει:

«1. Όταν το προκαταβαλλόμενο ποσό είναι ανώτερο από το ποσό που οφείλεται πραγματικά για την εξαγωγή ή για ισοδύναμη εξαγωγή, ο εξαγωγέας αποδίδει τη διαφορά μεταξύ αυτών των δύο ποσών προσαυξημένη κατά 15 %.

[...]»

Ο κανονισμός 2988/95

9 Το άρθρο 1 του κανονισμού 2988/95 ορίζει:

«1. Για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θεσπίζονται γενικοί κανόνες σχετικά με ομοιογενείς ελέγχους, καθώς και με διοικητικά μέτρα και κυρώσεις για τις παρατυπίες βάσει του κοινοτικού δικαίου.

2. Παρατυπία συνιστά κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο γενικός προϋπολογισμός των Κοινοτήτων ή προϋπολογισμός διαχειριζόμενος από τις Κοινότητες, είτε με τη μείωση ή ματαίωση εσόδων που προέρχονται από ίδιους πόρους που εισπράττονται απευθείας για λογαριασμό της Κοινότητας, είτε με αδικαιολόγητη δαπάνη.»

10 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2988/95:

«Η προθεσμία παραγραφής της δίωξης είναι τετραετής από τη διάπραξη της παρατυπίας που ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1. Ωστόσο, οι τομεακοί κανόνες μπορούν να προβλέπουν μικρότερη προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών ετών.

Για τις διαρκείς ή επαναλαμβανόμενες παρατυπίες, η παραγραφή τρέχει από την ημέρα που έπαυσε η παρατυπία. Για τα πολυετή προγράμματα η προθεσμία παραγραφής συνεχίζεται σε κάθε περίπτωση ως την τελική ολοκλήρωση του προγράμματος.

[...]»

Η εθνική νομοθεσία

11 Το άρθρο 9 του νόμου περί εισαγωγής και εξαγωγής αγαθών (Wet houdende een regeling op het gebied van de invoer en de uitvoer van goederen), της 5ης Ιουλίου 1962 (Stb. 1962, αριθ. 295), όπως τροποποιήθηκε με νόμο της 4ης Ιουνίου 1992 (Stb. 1992, αριθ. 422), ορίζει:

«1. Ο αρμόδιος υπουργός δύναται να ακυρώσει κάθε άδεια, επιστροφή, επιδότηση ή απαλλαγή όταν τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν για τη λήψη της αποδεικνύονται σε τέτοιο βαθμό ανακριβή ή ελλιπή που η αίτηση θα είχε γίνει το αντικείμενο διαφορετικής αποφάσεως αν τα ακριβή στοιχεία ήσαν πλήρως γνωστά κατά την εξέτασή της.

2. Κάθε επιδότηση ή επιστροφή, που χορηγήθηκε σε εκτέλεση κανονισμού ο οποίος έχει εκδοθεί από όργανο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, δύναται και αυτή να ακυρωθεί αν από εφαρμοστέα διάταξη την οποία έχει θεσπίσει ένα τέτοιο όργανο προκύπτει ότι ο λήπτης της επιδοτήσεως ή επιστροφής δεν είχε δικαίωμα να τη λάβει.»

12 Κατά τα άρθρα 1, 85 και 118 καθώς και κατά το παράρτημα Ι της ρυθμίσεως περί εισαγωγής και εξαγωγής γεωργικών προϊόντων (Regeling in- en uitvoer landbouwgoederen), της 9ης Μαρτίου 1981 (Stcrt. 1981, αριθ. 50), διατάξεις που θεσπίστηκαν βάσει του άρθρου 11 του νόμου τον οποίο αναφέρει η προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως, το Productschap Zuivel είναι αρμόδιο για τη χορήγηση και την ακύρωση των επιστροφών σχετικά με το τυρί.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Από το 1988 μέχρι το 1994, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης εξήγε κάθε χρόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής 300 παρτίδες ιταλικού τυριού «pecorino», δηλαδή εξήγαγε συνολικά 2 100 παρτίδες.

14 Για τις εξαγωγές αυτές, έλαβε από το καθού της κύριας δίκης τις διαφοροποιημένες επιστροφές που χορηγούνταν βάσει του κανονισμού 3665/87, οι οποίες στη συνέχεια οριστικοποιήθηκαν με την άρση των εγγυήσεων που είχαν συσταθεί όταν ο καθού της κύριας δίκης έλαβε τα έγγραφα που αποδείκνυαν ότι οι πιο πάνω παρτίδες τέθηκαν σε ελεύθερη κυκλοφορία στις Ηνωμένες Πολιτείες.

15 Το ποσό των πιο πάνω επιστροφών για το τυρί ήταν μεγαλύτερο για τις εξαγωγές προς τις Ηνωμένες Πολιτείες απ' ό,τι για τις εξαγωγές προς τον Καναδά.

16 Από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η Algemene Inspectiedienst (Γενική Επιθεώρηση, στο εξής: AID) του Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικού Περιβάλλοντος και Αλιείας) διενήργησε μια πρώτη έρευνα σχετικά με τις επίμαχες στην κύρια δίκη εξαγωγές τυριού.

17 Δεδομένου ότι από την έρευνα αυτή προέκυψαν ατασθαλίες σχετικά με την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, η AID ζήτησε από τα US Customs (τελωνειακές αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών) της Νέας Υόρκης να προβούν σε διοικητική έρευνα όσον αφορά τις πιο πάνω εξαγωγές για το χρονικό διάστημα από το 1988 μέχρι το 1994.

18 Από τη δεύτερη έρευνα προέκυψε ότι, κατά το πιο πάνω χρονικό διάστημα, 75 παρτίδες τυριού (δηλαδή περί τα 1,47 εκατομμύρια χιλιόγραμμα) επανεξήχθησαν σχεδόν αμέσως στον Καναδά από την Orlando Food Corporation, μεσάζοντα της προσφεύγουσας της κύριας δίκης στις Ηνωμένες Πολιτείες, με παραλήπτη, στις περισσότερες περιπτώσεις, τη National Cheese & Food Company, επιχείρηση εδρεύουσα στο Ontario. Από την ίδια έρευνα αποδείχθηκε και ότι ο ρόλος της προσφεύγουσας της κύριας δίκης δεν περιορίστηκε στην εξαγωγή των σχετικών παρτίδων τυριού στις Ηνωμένες Πολιτείες, καθόσον ήταν ενήμερη για τις μεταφορές προς τον Καναδά και είχε ανάμιξη στην πώληση των πιο πάνω παρτίδων στη χώρα αυτή. Επιπλέον, εν προκειμένω υπάρχει αλληλογραφία μεταξύ της National Cheese & Food Company και της προσφεύγουσας της κύριας δίκης.

19 Κατόπιν της δεύτερης αυτής έρευνας, ο Officier van Justitie (εισαγγελέας πλημμελειοδικών) του Roermond (Κάτω Χώρες) κίνησε κατά της προσφεύγουσας της κύριας δίκης και των υπευθύνων της δικαστική έρευνα για απάτη διαπραχθείσα διά ψευδών γραπτών δηλώσεων, καθόσον θεωρήθηκε ότι με τις αιτήσεις διαφοροποιημένης επιστροφής ψευδώς αναφέρθηκαν οι Κάτω Χώρες ως προορισμός για κατανάλωση, ενώ ορισμένες παρτίδες τυριού απεστάλησαν στον Καναδά όπου τέθηκαν στο εμπόριο. Η AID καταχώρισε τα αποτελέσματα της πρώτης έρευνας σε έκθεση της 5ης Μαρτίου 1997.

20 Με έγγραφο της 18ης Σεπτεμβρίου 1997, το καθού της κύριας δίκης γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης ότι έλαβε την έκθεση την οποία αναφέρει η προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως και της οποίας αντίγραφο είχε επισυναφθεί στο ίδιο έγγραφο.

21 Με απόφαση της 18ης Απριλίου 2001, το καθού της κύριας δίκης τροποποίησε τις αποφάσεις του για τη χορήγηση επιστροφών όσον αφορά τις 75 επίμαχες παρτίδες και αναζήτησε το ποσό των 2 795 841,72 ολλανδικών φιορινίων που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ των διαφοροποιημένων επιστροφών που ίσχυαν, αφενός, για τις Ηνωμένες Πολιτείες και, αφετέρου, για τον Καναδά, πλέον 15 %.

22 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, δεδομένου ότι το καθού της κύριας δίκης απέρριψε ως αβάσιμη τη διοικητική ένσταση που υπέβαλε κατά της αποφάσεως αυτής, άσκησε προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Προς στήριξη της προσφυγής αυτής, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ισχυρίζεται ότι τήρησε όλες τις προϋποθέσεις που τα άρθρα 4, 17, παράγραφος 3, και 18 του κανονισμού 3665/87 έθεταν για τη λήψη των διαφοροποιημένων επιστροφών για τις σχετικές παρτίδες τυριού και ότι η ακολουθήσασα εξαγωγή ορισμένων από τις παρτίδες αυτές προς τον Καναδά δεν έχει καμία συνέπεια για τη χορήγηση των επιστροφών αυτών. Εν προκειμένω, επικαλείται την απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2000, C-110/99, Emsland-Stärke (Συλλογή 2000, σ. I-11569), θεωρώντας ότι το καθού της κύριας δίκης δεν απέδειξε ότι από την πλευρά της υπήρξε καταχρηστική πρακτική υπό την έννοια της αποφάσεως αυτής. Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης θεωρεί ότι οι επίμαχες επιστροφές δεν της καταβλήθηκαν αχρεωστήτως και ότι οριστικοποιήθηκαν αφότου απέδειξε την εισαγωγή και τη θέση σε κατανάλωση στις Ηνωμένες Πολιτείες.

23 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης υποστηρίζει επίσης ότι η ατασθαλία που της αποδίδεται δεν είναι ούτε διαρκής ούτε επαναλαμβανόμενη, καθόσον οι περισσότερες παρτίδες που εξήγε στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν επανεξήχθησαν, και εξ αυτού συνάγει ότι δεν διακόπηκε η προθεσμία παραγραφής. Συγκεκριμένα, η δικαστική έρευνα αφορούσε το αδίκημα της απάτης διά ψευδών γραπτών δηλώσεων και όχι την ακύρωση των επιστροφών ή την αναζήτησή τους. Επιπλέον, η εν λόγω έρευνα διεξήχθη από άλλες αρχές και όχι από το καθού της κύριας δίκης, οπότε δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διέκοψε την παραγραφή. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης προσθέτει ότι ούτε η έκθεση της 5ης Μαρτίου 1997 ούτε το από 18 Σεπτεμβρίου 1997 έγγραφο του καθού της κύριας δίκης διευκρινίζουν τις πράξεις σχετικά με τις οποίες υπήρξαν υπόνοιες.

24 Τέλος, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης θεωρεί ότι το καθού της κύριας δίκης κακώς στήριξε στον κανονισμό 3665/87 την απόφασή του να προσαυξήσει κατά 15 % το αποδοτέο ποσό, καθόσον η διαφοροποιημένη επιστροφή καθιερώθηκε για πολιτικούς μόνο λόγους.

25 Το καθού της κύριας δίκης θεωρεί την προσφυγή αβάσιμη. Υποστηρίζει ότι για την καταβολή των διαφοροποιημένων επιστροφών είναι ουσιώδες να φθάσουν πραγματικά στην αγορά προορισμού τα εμπορεύματα που καλύπτονται με τις επιστροφές αυτές. Εξ αυτού συνάγει ότι το γεγονός ότι ορισμένη ποσότητα του σχετικού τυριού επανεξήχθη στον Καναδά συνεπάγεται την απόδοση των επίμαχων στην κύρια δίκη διαφοροποιημένων επιστροφών. Στηριζόμενο στην απόφαση της 31ης Μαρτίου 1993, C-27/92, Möllmann-Fleisch (Συλλογή 1993, σ. I-1701), θεωρεί ότι τα έγγραφα εισαγωγής αποτελούν μόνον ένα μαχητό στοιχείο όσον αφορά τη χορήγηση των διαφοροποιημένων επιστροφών κατά τον κανονισμό 3665/87. Επομένως, θεωρεί ότι οι εν λόγω επιστροφές καταβλήθηκαν αχρεωστήτως.

26 Όσον αφορά την παραγραφή, το καθού της κύριας δίκης ισχυρίζεται ότι η απόφαση της 18ης Απριλίου 2001, με την οποία αναζήτησε τις επιστροφές, ελήφθη εντός της προθεσμίας που τάσσει ο κανονισμός 2988/95. Συγκεκριμένα, η προθεσμία αυτή δεν άρχισε πριν από την τελευταία πράξη εξαγωγής, η οποία, σύμφωνα με τη διασάφηση εξαγωγής, έλαβε χώρα στις 28 Σεπτεμβρίου 1994. Στη συνέχεια, η παραγραφή διακόπηκε τον Ιούλιο του 1997, λόγω των επιτόπιων ερευνών που έγιναν τότε στο πλαίσιο της δικαστικής έρευνας, καθώς και στις 18 Σεπτεμβρίου 1997, με την αποστολή της εκθέσεως της 5ης Μαρτίου 1997 στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης.

27 Στο πλαίσιο αυτό, το College van Beroep voor het bedrijfsleven αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει τα άρθρα 16 έως 18 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87, όπως είχαν εφαρμογή κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, αν διαφοροποιημένες επιστροφές καταβληθούν οριστικώς μετά την

αποδοχή των εγγράφων εισαγωγής, μόνο σε περίπτωση καταχρηστικής πρακτικής του εξαγωγέα είναι δυνατόν η αργότερα αποκαλυφθείσα επανεξαγωγή των εμπορευμάτων να έχει ως συνέπεια ότι αχρεωστήτως καταβλήθηκαν οι επιστροφές;

2) Αν στο ερώτημα 1 πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, ποια είναι τα κριτήρια για να καταστεί δυνατό να καθοριστεί πότε η επανεξαγωγή εμπορευμάτων πρέπει να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι αχρεωστήτως καταβλήθηκαν οι οριστικώς καταβληθείσες διαφοροποιημένες επιστροφές;

3) Ποια είναι τα κριτήρια για να καταστεί δυνατό να καθοριστεί αν πρόκειται για διαρκή ή επαναλαμβανόμενη παρατυπία υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95; Ειδικότερα, [...] πρόκειται για διαρκή ή επαναλαμβανόμενη παρατυπία στην περίπτωση που η παρατυπία αφορά ένα σχετικά μικρό μέρος όλων των συναλλαγών σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και οι συναλλαγές σχετικά με τις οποίες διαπιστώθηκε παρατυπία αφορούν πάντοτε διαφορετικές παρτίδες;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

28 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο θέλει στην ουσία να πληροφορηθεί αν, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ανακλήσεως και ανακτήσεως διαφοροποιημένων επιστροφών οι οποίες καταβλήθηκαν οριστικά βάσει του κανονισμού 3665/87, η διαπίστωση του αχρεωστήτου των επιστροφών αυτών καθιστά αναγκαίο να αποδειχθεί καταχρηστική πρακτική του εξαγωγέα.

29 Πρέπει ευθύς εξ αρχής να επισημανθεί ότι η χορήγηση διαφοροποιημένων επιστροφών υπόκειται στο σύνολο των προϋποθέσεων του κανονισμού 3665/87, οι οποίες παρατίθενται, αφενός, στα άρθρα του 4 έως 6 και, αφετέρου, στα άρθρα του 16 έως 18. Πάντως, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι, από τυπικής απόψεως, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης τήρησε όλες τις προϋποθέσεις του πιο πάνω κανονισμού, οπότε οι επίμαχες επιστροφές τής καταβλήθηκαν οριστικά. Ειδικότερα, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το καθού της κύριας δίκης δεν άσκησε τη δυνατότητα, που προβλέπεται από τα άρθρα 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', τέταρτο εδάφιο, και 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 3665/87, να ζητήσει, πριν οριστικοποιηθούν οι επίμαχες επιστροφές, πρόσθετες αποδείξεις ικανές να στοιχειοθετήσουν ότι τα σχετικά προϊόντα όντως τέθηκαν ως είχαν στην αγορά της τρίτης χώρας εισαγωγής.

30 Πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά την απόφαση περί παραπομπής, η απόφαση αναζητήσεως των πιο πάνω επιστροφών δεν στηρίζεται σε ελαττώματα των εγγράφων εισαγωγής που κατατέθηκαν από την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, αλλά στο γεγονός ότι ορισμένες παρτίδες τυριού επανεξήχθησαν σε άλλη τρίτη χώρα σχεδόν αμέσως μετά την εισαγωγή τους στις Ηνωμένες Πολιτείες.

31 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνησθεί ότι η εφαρμογή των κοινοτικών κανονισμών δεν μπορεί να επεκταθεί μέχρι το σημείο να καλύψει καταχρηστικές πρακτικές οικονομικών φορέων (απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 1977, 125/76, Cremer, Συλλογή τόμος 1977, σ. 479, σκέψη 21, και προαναφερθείσα απόφαση Emsland-Stärke, σκέψη 51).

32 Κατά συνέπεια, η διαπίστωση του αχρεωστήτου των διαφοροποιημένων επιστροφών που χορηγήθηκαν οριστικά κατά τον κανονισμό 3665/87 απαιτεί, όταν μέρος των σχετικών προϊόντων επανεξήχθη σχεδόν αμέσως σε άλλη τρίτη χώρα, να αποδειχθεί καταχρηστική πρακτική του εξαγωγέα.

33 Η απόδειξη περιλαμβάνει, αφενός, ένα σύνολο αντικειμενικών περιστάσεων από το οποίο προκύπτει ότι, παρά την τυπική τήρηση των προϋποθέσεων της κοινοτικής ρυθμίσεως, δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος από τη ρύθμιση αυτή σκοπός και, αφετέρου, ένα υποκειμενικό στοιχείο που συνίσταται στη βούληση να ληφθεί όφελος από την κοινοτική ρύθμιση με τεχνητή δημιουργία των προϋποθέσεων που

απαιτούνταν για τη λήψη του οφέλους αυτού (απόφαση της 21ης Ιουλίου 2005, C-515/03, Eichsfelder Schlachtbetrieb, Συλλογή 2005, σ. I-7355, σκέψη 39 και η εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Η ύπαρξη του υποκειμενικού αυτού στοιχείου μπορεί να στοιχειοθετηθεί, μεταξύ άλλων, με την απόδειξη συμπαιγνίας μεταξύ του εξαγωγέα, λήπτη των επιστροφών, και του εισαγωγέα του προϊόντος σε τρίτη χώρα διαφορετική από τη χώρα εισαγωγής.

34 Το αν στη διαφορά της κύριας δίκης υπάρχουν τα στοιχεία που συνιστούν καταχρηστική πρακτική πρέπει να εξακριβωθεί από το αιτούν δικαστήριο σύμφωνα με τους κατά το εθνικό δίκαιο κανόνες αποδείξεως, αρκεί να μη θιγεί η αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου (προαναφερθείσες αποφάσεις Emsland-Stärke, σκέψη 54 και η εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και Eichsfelder Schlachtbetrieb, σκέψη 40).

35 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει εν προκειμένω ότι απόδειξη καταχρηστικής πρακτικής, υπό την έννοια της προαναφερθείσας αποφάσεως Emsland-Stärke, του εξαγωγέα πρέπει να προσκομίζεται μόνον όταν πληρούνται όλες οι τυπικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση των επιστροφών, πράγμα που δεν συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεδομένου ότι, εφόσον οι παρτίδες τυριού που επανεξήχθησαν στον Καναδά δεν τέθηκαν σε κατανάλωση στην αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών, δεν τηρήθηκε η κατά το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 3665/87 προϋπόθεση θέσεως σε κατανάλωση στην τρίτη χώρα.

36 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Συγκεκριμένα, αφενός, από τη σκέψη 28 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, από τυπικής απόψεως, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης τήρησε όλες τις προϋποθέσεις του κανονισμού 3665/87 για τη χορήγηση των επίμαχων στην κύρια δίκη διαφοροποιημένων επιστροφών, περιλαμβανομένων των προϋποθέσεων του άρθρου 17, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, οπότε οι εν λόγω επιστροφές τής καταβλήθηκαν οριστικά

χωρίς οι αρμόδιες υπηρεσίες του σχετικού κράτους μέλους να θεωρήσουν σκόπιμο να απαιτήσουν εκ των προτέρων, βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, πρόσθετες αποδείξεις ως προς το ότι το προϊόν όντως τέθηκε, ως είχε, στην αγορά της τρίτης χώρας εισαγωγής. Αφετέρου, όπως διευκρινίστηκε στη σκέψη 32 της παρούσας αποφάσεως, το σχετικό κράτος μέλος δεν δύναται να απαιτήσει την απόδοση επιστροφών που καταβλήθηκαν οριστικά, εκτός αν αποδειχθεί καταχρηστική πρακτική του εξαγωγέα.

37 Συμφωνώντας με την Ολλανδική Κυβέρνηση και υπερθεματίζοντας, η Ελληνική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι το γεγονός ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν τηρήθηκε η προϋπόθεση θέσεως σε κατανάλωση στην αγορά της τρίτης χώρας εισαγωγής συνεπάγεται ότι η απόδοση των διαφοροποιημένων επιστροφών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως μπορεί να ζητηθεί βάσει των διατάξεων του κανονισμού 2988/95 χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί καταχρηστική πρακτική του εξαγωγέα. Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό, καθόσον, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 32 της παρούσας αποφάσεως, όσον αφορά τις επίμαχες στην κύρια δίκη συναλλαγές που ανάγονται στο χρονικό διάστημα μεταξύ του 1988 και του 1994 η απόδοση των διαφοροποιημένων επιστροφών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως απαιτεί να αποδειχθεί καταχρηστική πρακτική του εξαγωγέα. Κατά συνέπεια, εν προκειμένω δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη η έννοια της «παρατυπίας» κατά το άρθρο 1 του κανονισμού 2988/95.

38 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ανακλήσεως και ανακτήσεως διαφοροποιημένων επιστροφών που καταβλήθηκαν οριστικά βάσει του κανονισμού 3665/87, προς διαπίστωση του αχρεωστήτου των πιο πάνω επιστροφών απαιτείται απόδειξη καταχρηστικής πρακτικής του εξαγωγέα, προσκομισθείσα σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού δικαίου.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

39 Λαμβανομένης υπόψη της καταφατικής απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, δεν είναι αναγκαίο να δοθεί απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

40 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο θέλει στην ουσία να πληροφορηθεί τα κριτήρια για να εκτιμήσει αν μια «παρατυπία» πρέπει να θεωρηθεί διαρκής ή επαναλαμβανόμενη υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2988/95. Ειδικότερα, το πιο πάνω δικαστήριο διερωτάται σε σχέση με μια κατάσταση όπου η «παρατυπία» αφορά, αφενός, ένα σχετικά μικρό μέρος όλων των συναλλαγών που έγιναν σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και, αφετέρου, πάντοτε διαφορετικές παρτίδες.

41 Όπως, στην ουσία, η γενική εισαγγελέας υπογράμμισε στο σημείο 82 των προτάσεών της, μια «παρατυπία» είναι διαρκής ή επαναλαμβανόμενη υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2988/95 όταν έχει γίνει από κοινοτικό επιχειρηματία ο οποίος αντλεί οικονομικά οφέλη από ένα σύνολο όμοιων πράξεων που συνιστούν παράβαση της ίδιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου.

42 Συναφώς, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι, εν προκειμένω, η «παρατυπία» αφορά ένα σχετικά μικρό μέρος όλων των συναλλαγών σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και ότι οι συναλλαγές σχετικά με τις οποίες διαπιστώθηκε η «παρατυπία» αφορούν πάντοτε διαφορετικές παρτίδες. Συγκεκριμένα, οι περιστάσεις αυτές δεν μπορούν να είναι καθοριστικές για να διαπιστωθεί η ύπαρξη διαρκούς ή επαναλαμβανόμενης «παρατυπίας», καθόσον διαφορετικά οι επιχειρηματίες θα είχαν κίνητρο να διαφύγουν την εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2988/95 διαιρώντας τεχνητά τις συναλλαγές τους.

43 Του αιτούντος δικαστηρίου έργο είναι να εξακριβώσει, σύμφωνα με τους κατά το εθνικό δίκαιο κανόνες αποδείξεως, αρκεί να μη θιγεί η αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου, αν στη διαφορά της κύριας δίκης υπάρχουν τα στοιχεία που συνιστούν μια διαρκή ή επαναλαμβανόμενη «παρατυπία».

44 Κατόπιν των ανωτέρω, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2988/95, μια «παρατυπία» είναι διαρκής ή επαναλαμβανόμενη όταν έχει γίνει από κοινοτικό επιχειρηματία ο οποίος αντλεί οικονομικά οφέλη από ένα σύνολο όμοιων πράξεων που συνιστούν παράβαση της ίδιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου. Εν προκειμένω, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η «παρατυπία» αφορά ένα σχετικά μικρό μέρος όλων των συναλλαγών σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και ότι οι συναλλαγές σχετικά με τις οποίες διαπιστώθηκε η «παρατυπία» αφορούν πάντοτε διαφορετικές παρτίδες.

Επί των δικαστικών εξόδων

45 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ανακλήσεως και ανακτήσεως διαφοροποιημένων επιστροφών λόγω εξαγωγής που καταβλήθηκαν οριστικά βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, προς διαπίστωση του αχρεωστήτου των πιο πάνω επιστροφών απαιτείται απόδειξη καταχρηστικής πρακτικής του εξαγωγέα, προσκομισθείσα σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού δικαίου.**

2) **Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μια «παρατυπία» είναι διαρκής ή επαναλαμβανόμενη όταν έχει γίνει από κοινοτικό επιχειρηματία ο οποίος αντλεί οικονομικά οφέλη από ένα σύνολο όμοιων πράξεων που συνιστούν παράβαση της ίδιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου. Εν προκειμένω, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η «παρατυπία» αφορά ένα σχετικά μικρό μέρος όλων των συναλλαγών σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και ότι οι συναλλαγές σχετικά με τις οποίες διαπιστώθηκε η «παρατυπία» αφορούν πάντοτε διαφορετικές παρτίδες.**

(υπογραφές)